

Vem är teori?

*Ett normkritiskt pedagogiskt perspektiv på sociologisk teori*¹

Who is theory? A norm-critical pedagogical perspective on sociological theory

Sociological theory is a central part of the sociology discipline, and courses on sociological theory are found on all levels of university teaching in sociology at Swedish universities. However, while sociologists have successfully uncovered power structures in various domains of social life, we have been more reluctant to examine our own teaching practices. In particular, sociological theory has been pinpointed as an area where men's dominance often perseveres. This is in stark contrast to international research on exclusion and inclusion in processes of canon formation, which shows how there have always been important sociological theorists who have not been white men, but that they have been more or less written out of history. Drawing on such international research on inclusion and exclusion in the construction of sociological theory, as well as on norm-critical pedagogy, and on a mapping of the curriculum at one of Sweden's universities, this article identifies key aspects in the quest for a more inclusive curriculum.

Keywords: canon, gender, norm-critical pedagogy, sociological theory, Sweden

SOCIOLOGISK TEORI ÄR EN central del av sociologiämnet och kurser i sociologisk teori återfinns i regel på alla nivåer i sociologiundervisningen vid universitet och högskolor i Sverige. Men medan sociologisk forskning ofta framgångsrikt visat hur maktstrukturer kopplade till exempelvis klass, kön och ras skapas och upprätthålls på en rad olika samhällsområden, har sociologer inte alltid varit lika benägna att rikta den kritiska blicken mot det egna ämnet. I synnerhet har "sociologisk teori" tenderat att förbli ett område med utpräglad mansdominans (Stacey & Thorne 1985). I en genuskartläggning av kurslitteratur i sociologisk teori vid Uppsala universitet framgick exempelvis att andelen texter författade av män på teorikursernas litteraturlistor inte sällan uppgick till mellan 80 och 100% (Berggren 2015). Samtidigt visar den internationella forskningen om inkludering och exkludering i vetenskapliga kanonprocesser, inklusive i sociologisk teori, att det funnits viktiga teoretiker som inte varit vita män så länge sociologiämnet funnits – men att dessa teoretiker tenderat att uteslutas i en mansdominerad historieskrivning (Reed 2006; Lengermann & Niebrugge 2007). Det har

1 Denna artikel utgör en bearbetning och vidareutveckling av rapporten *Vem är teori? Kartläggning av kurslitteratur i sociologisk teori ur ett genusperspektiv* (Berggren 2015). Arbetet med den ursprungliga rapporten finansierades av Uppsala universitets lika villkorsmedel.

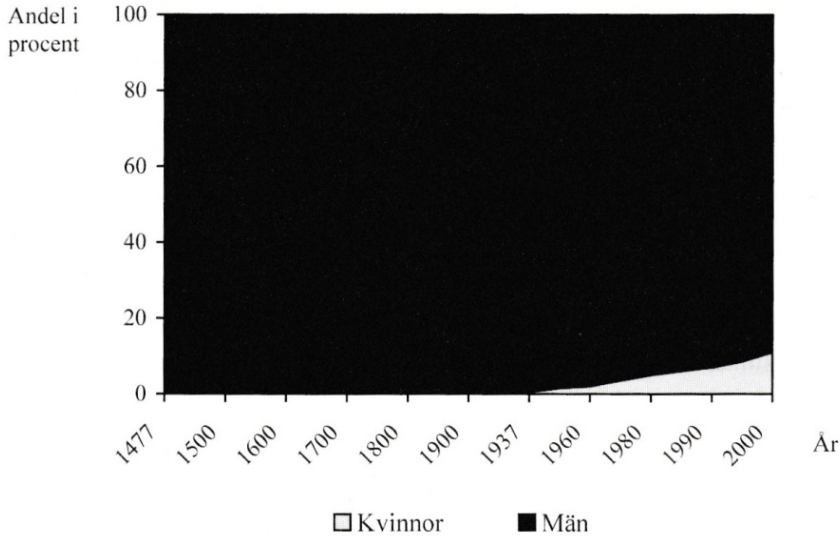
därmed uppstått ett besvärande glapp mellan å ena sidan våra undervisningspraktiker som i hög grad är centrerade kring en relativt homogen grupp teoretiker, och å andra sidan kunskapsläget som visar på såväl heterogeniteten som uteslutningsmekanismerna i historieskrivningen om sociologisk teori.

Mot denna bakgrund syftar denna text till att initiera en diskussion om hur undervisningen i sociologisk teori kan göras mera inkluderande, framförallt med fokus på hur mansdominansen kan brytas. Jag tar i artikeln avstamp i den aktuella diskussionen om normkritisk pedagogik som vunnit inflytande i Sverige under de senaste åren (Bromseth & Darj 2010), men som inte tidigare direkt använts i fråga om sociologisk teori, och vidareutvecklar därmed några av tankegångarna från mitt tidigare arbete med genuskartläggningen. Jag ger först en sammanfattning av kunskapsläget när det gäller frågor om ojämlikhet i akademien, med fokus på forskning om kanonprocesser, sociologisk teori och kvinnliga klassiker. Därefter går jag över till att presentera ett normkritiskt pedagogiskt perspektiv och diskutera vad det kan innebära för undervisningen i sociologisk teori.

Ojämlikhet i akademien och i sociologin

Historiskt har akademien, liksom det offentliga livet i stort, varit en plats av och för män. I Sverige grundades det första universitetet år 1477 i Uppsala. Kvinnor gavs dock inte formellt tillträde till universitetet förrän 1870 och den första kvinnliga studenten antogs 1872. År 1883 disputerade sedan den första kvinnan i Sverige, Ellen Fries, och 1889 blev Sonja Kovalevsky landets första kvinnliga professor. Hon och de kvinnor som följde efter henne var dock formellt utestängda från att fortsätta arbeta vid universitetet efter disputation fram till 1925 [...] Vid 1940-talets slut hade sammanlagt 104 kvinnor disputerat, men bara en kvinna hade utsetts till ordinarie professor: Nana Schwartz, som blev professor i medicin 1937. (Delegationen för jämställdhet i högskolan 2011:79–80)

Fredrik Bondestams graf över andelen professorer som varit kvinnor under Uppsala universitets historia, 1477–2000, är talande (Bondestam 2004:36):

Figur 1. Andel professorer i procent över tid, uppdelad på kvinnor och män.

Trots att de formella hindren för jämlikt deltagande har undanröjts, visar aktuell forskning att ojämlika mönster delvis lever kvar i praktiken (Dahlerup 2010). Ett exempel är att Vetenskapsrådet lät jämställdhetsobservatörer delta i sina bedömningsgrupper 2011, och de fann bland annat skillnader i vilka ord som användes för att beskriva män respektive kvinnor: ”Män beskrevs oftare som excellenta och produktiva än kvinnorna” (Andersson, Hahn Berg, & Kolm 2012:6).

Ett annat exempel är Delegationen för jämställdhet i högskolan (DJ) som sammanfattar sitt arbete så här: ”Vår slutsats är att det finns brister i arbetet för jämställdhet i högskolan när det gäller planmässighet, långsiktighet, samverkan samt teoretisk och praktisk kunskapsförankring.” (Delegationen för jämställdhet i högskolan 2011:11) DJ:s betänkande poängterar vikten av övergripande strategier, men lyfter även fram lokalt arbete: ”Det är på det enskilda lärosätet, på den enskilda institutionen, i forskarlaget, i seminariesituationen och i lektionssalen som jobbet ska göras. Det är där retorik och planer omsätts i praktiken.” (Delegationen för jämställdhet i högskolan 2011:159)

Några andra aktuella svenska böcker som behandlar olika aspekter av genusjämlighet i akademien är *Föregångarna* om kvinnliga professorer (Niskanen & Florin 2010); *Motstånd och fantasi* om motstånd mot genusperspektiv (Wahl et al. 2008); och *Att bryta innanförskapet* med ett mer intersektionellt perspektiv (Sandell 2014). För närvarande genomför även Uppsala Studentkår projektet *Litteraturgranskningen* som syftar till att granska kurslitteratur i olika ämnen ur ett normkritiskt perspektiv:

Större delen av studenters studietid går åt till läsning. Men vilka perspektiv förmedlar egentligen kurslitteraturen vi får av universitetet? Hur beskrivs olika sexuella läggningar och utgår man alltid från en binär könsuppfattning? Vem är det som har skrivit böckerna och vem citeras? I Uppsala universitets handlingsplan för lika villkor 2014–2016 slås det fast att ”Lika villkor är en kvalitetsfråga för organisationen och en rättvisefråga för individen”, men speglas detta förhållningssätt i litteraturen som universitetet använder i sina kurser? (“Litteraturgranskningen” 2015)

Hur ser det ut inom sociologiämnet? 1998 genomfördes en rad undersökningar av jämställdheten på sex sociologiinstitutioner i Sverige, i projektet ”(O)jämställda institutionsmiljöer” lett av Ingrid Bosseldal vid Lunds universitet. Projektet resulterade i rapporterna *Ett kvinnligt genombrott utan feminism?* om Göteborgs universitet (Bosseldal & Hellum 1998); *Den frånvarande genusteorin* om Linköpings universitet (Bosseldal & Johansson 1998); *Bland forskande kvinnor och teoretiserande män* om Lunds universitet (Bosseldal & Esseveld 1998); *Det osynliga könet* om Stockholms universitet (Bosseldal & Magdalenic 1998); *Kvinnor i mansrum* om Umeå universitet (Bosseldal & Hansson 1998); samt *Det motstridiga könet* om Uppsala universitet (Mørhed 1998). Till dessa rapporter kan läggas Hedvig Ekerwalds artikel ”I sociologin fattas halva himlen” (Ekerwald 1989) och Lena Sohls rapport ”*Men då ska man ju inte börja med herrar i min ålder*” (Sohl 2004).

I dessa texter diskuteras ett antal olika aspekter av jämställdhet, och som titlarna antyder är bilden delvis ”motstridig”: det talas om ”ett kvinnligt genombrott” men också om ”mansrum”, och om könade föreställningar såsom ”forskande kvinnor och teoretiserande män”. Ekerwald lyftar bland annat fram värderingen av ämnen inom sociologin som en jämställdhetsfråga:

Vad som har status och vad som saknar status, vad som är breda och viktiga ämnen att ägna sig åt och vad som är smala och oviktiga, det är sådant som bestämdes när akademien helt och hållet var en mansvärld. Jag skulle tro att den huvudsakliga värderingen är att sådant som rör ting och produktion anses viktigt medan sådant som rör det levande och reproduktion anses mindre viktigt. (Ekerwald 1989:11)

Jag kommer att ta fasta på denna värderingsaspekt när jag nu går över till att diskutera kanonprocesser och sociologisk teori.

Kanonprocesser och sociologisk teori

Jag skulle vilja inleda detta avsnitt med ett minne från när jag var student i sociologi och genusvetenskap för drygt tio år sedan. Tillsammans med mina medstudenter *observerade* jag att undervisning i sociologisk teori nästan uteslutande behandlade teoretiker som var vita och män, och att det sällan ingick reflektioner kring vems perspektiv som kom till tals. Däremot var ett av de centrala temana i genusteori att

kritiskt diskutera hur historieskrivningen inom olika akademiska discipliner präglats av *den androcentriska kulturen* i samspel med andra maktordningar. Jag lärde mig alltså ett slags *dubbelt medvetande*: att se sociologisk teori både utifrån den dominerande historieskrivningen och utifrån kritiska perspektiv på inkludering och exkludering.

I denna korta beskrivning har jag använt tre teoretiska begrepp – observation, den androcentriska kulturen och dubbelt medvetande – som kommer från tre sociologiska teoretiker verksamma under den så kallade klassiska perioden (1830–1930). Observationen lanserades som sociologisk metod av Harriet Martineau i boken *How to observe morals and manners* (1838). Den androcentriska kulturen stod i fokus för Charlotte Perkins Gilmans ekonomisociologiska och kultursociologiska teorier, exempelvis i *The man-made world, or Our androcentric culture* (1911). Dubbelt medvetande härstammar från W.E.B. DuBois sociologiska studie av ras- och klassojämlikhet, *The souls of black folk* (1903).

Tre användbara teoretiska begrepp, tre klassiska sociologer – som dock sällan ingår i sociologisk teori som vi minns och presenterar den för oss själva och våra studenter. I det följande kommer jag att presentera några centrala resonemang från forskning om inkludering och exkludering i kanonprocesser, med andra ord vad vi minns och ser som centralt i ett ämne, i detta fall sociologisk teori. Budskapet kan kanske enklast sammanfattas med ett citat från samhälls- och kulturteoretikern Sara Ahmed, som skriver på sin blogg:

I was once asked to contribute to a sociology course [...] and found that all the core readings were by male writers. I pointed this out and the course convener implied that “that” was simply a reflection of the history of the discipline. Well: this is a very selective history! The reproduction of a discipline can be the reproduction of *these techniques of selection*, ways of making certain bodies and thematics core to the discipline, and others not even part. (Ahmed 2013, kursivering i original)

Ahmed talar här om de ”urvalstekniker” som är involverade i vilka personer och vilka teman som konstrueras som centrala respektive marginella för ett ämne. Detta pekar i sin tur mot det paradoxala i att vi å ena sidan alltid bygger vidare på dem som kommit före oss, ”vi står på gigantens axlar” som talesättet lyder, samtidigt som just denna historia vi åberopar oss av alltid konstrueras utifrån en föränderlig samtidshorisont. Kate Reed poängterar exempelvis att inte ens de teoretiker som nu ses som de mest klassiska alltid har haft denna position:

Marx, Weber and Durkheim [...] have not always been seen as canonical and classical. For example, it was not until 1937, with the publication of Parsons’ *The structure of social action*, that Durkheim and Weber became firmly established among scholars in the English-speaking world. It was not until the 1960s and 1970s that Marx became identified as a founding father. (Reed 2006:35, kursivering i original; se också Connell 1997)

I och med att kvinnor och icke-vita på allvar börjat göra sina röster hörda i akademien, har den traditionella historieskrivning som funnits i många ämnen, och som framförallt utgått från vita mäns erfarenheter och teorier, börjat ifrågasättas. Ett aktuellt exempel från Sverige är antologin *Kanon ifrågasatt. Kanoniseringsprocesser och makten över vetandet* (Leppänen & Lundahl 2009) som behandlar frågorna i relation till idehistoria, men liknande processer har ägt rum inom ämnen som historia, litteraturvetenskap, filosofi, statsvetenskap och så vidare.

Vad är egentligen problemet med den traditionella historieskrivningen? Är det inte trots allt så att de teoretiker vi minns är ämnets bästa, dem vars tänkande har högst kvalitet och som står för synsätt som i någon mån är generellt giltiga? Vetenskapsfilosofen Elizabeth Kamarck Minnich har ägnat boken *Transforming knowledge* åt att undersöka vad hon ser som problemet med en traditionell syn på kanon (Minnich 2005). Hon argumenterar för att många traditionella discipliner i själva verket bygger på några grundläggande ”tankefel”, såsom felaktiga generaliseringar och cirkelresonemang. Grundproblemet enligt Minnich är att en grupp privilegierade vita män definierade sig själva som normen och idealet för vad kunskap är. Detta har inneburit en *felaktig generalisering* genom att i stort sett endast den kunskap som genererats av medlemmar av denna specifika kategori har betraktats som kunskap. Det innebär att vår syn på exempelvis filosofi, historia eller litteratur har präglats av historiska exkluderingsprocesser. Detta leder i sin tur vidare i ett *cirkelresonemang* när kvinnors och icke-vita människors teorier och kunskap betraktas som *inte riktig* filosofi, historia, litteratur och så vidare, eller *inte riktig sociologisk teori*. En idé om ett ämnes kvalitet och kärna har skapats utifrån en grups erfarenheter och kunskap och används sedan för att rättfärdiga att andra grupper kunskap och teorier utesluts.

I vilken utsträckning är detta generella resonemang om kunskap och kanonprocesser tillämpligt i fråga om sociologisk teori? De flesta sociologer är väl förtrodda med en idé om att sociologisk teori består av tänkare såsom Karl Marx, Max Weber och Emile Durkheim från den klassiska perioden, Talcott Parsons, Robert Merton och Erving Goffman från den moderna perioden, och Pierre Bourdieu, Anthony Giddens och Jürgen Habermas från samtiden. Även om detta urval ibland kan diskuteras – borde inte Georg Simmel vara med, eller Niklas Luhmann, Jean-Paul Sartre eller Michel Foucault? – är det värt att lägga märke till att samtliga här uppräknade är vita män från Europa och USA. (För problematisering av sociologisk teori ur ett globalt eller dekolonialt perspektiv, se Connell 2007; Gutiérrez Rodríguez, Boatcă & Costa 2010; och för diskussion av relationen vit/judisk, se Reed 2006).

Sociologer som försvarar detta urval, som exempelvis Peter Baehr, menar att det som gör dessa teoretiker klassiska helt enkelt handlar om att de har överlevt som betydelsefulla samtalspartner för sociologer genom historien (Baehr 2002). Sociologer som ifrågasätter urvalet pekar istället på att frågan om vad som överlever även har att göra med sociala faktorer kopplat till statuskategorier som kön och ras. Genom att referera till W.E.B. DuBois, Charlotte Perkins Gilman och Harriet Martineau har jag redan

signalerat att det inte bara är vita män som varit betydelsefulla sociologiska teoretiker. Jag kommer nu att mer ingående presentera forskning om sociologiska teoretiker, från den klassiska perioden och framåt, som varit eller är kvinnor.

Kvinnliga klassiker och framåt

När det gäller att undersöka sociologisk teori ur ett genusperspektiv kan man säga att detta tar sig två olika uttryck. Det ena är att kritiskt utforska kanon för att undersöka vilken betydelse genus har haft, det vill säga vilka föreställningar om kvinnor och män som finns hos klassiska teoretiker och hur det påverkat deras teorier, men också hur deras relationer till kvinnor i sin närhet såg ut, samt hur de debatterade med och ibland ifrågasattes av feminister i sin samtid. En sådan kritiskt utforskande strategi präglar antologin *Engendering the social: Feminist encounters with sociological theory* (Marshall & Witz 2004), och har även diskuterats inom maskulinitetsociologin (Seidler 1994; Hearn 1998). Det finns också texter som kritiskt diskuterar relationen mellan sociologisk teori och feministisk teori i modern tid (t.ex. Stacey & Thorne 1985; Smith 1987; Alway 1995).

Den andra strategin handlar om att undersöka bortglömda teoretiker för att ta reda på vad de hade att säga, varför de har glömts bort, och vad de kan tillföra idag. Här finns det studier som uppmärksammar och omvärderar antingen ett flertal bortglömda kvinnor (Deegan 1991; McDonald 1994) eller som erbjuder nyläsningar av enskilda teoretiker (t.ex. Hamington 2010; Lengermann & Niebrugge-Brantley 2013). Jag presenterar här de jag funnit mest centrala.

I sin bok *The women founders: Sociology and social theory, a textreader* presenterar Lengermann och Niebrugge ett antal bortglömda kvinnliga teoretiker verksamma under den klassiska perioden i sociologi (1830–1930) (Lengermann & Niebrugge 2007). Boken ger både en kort biografisk bakgrund till teoretikerna, sammanfattar huvuddragen i deras generella sociologiska teorier, samt innehåller även utdrag ur originaltexter. De teoretiker som behandlas är: Harriet Martineau, Jane Addams, Charlotte Perkins Gilman, Anna Julia Cooper och Ida B. Wells-Barnett, Marianne Weber, Beatrice Potter Webb, samt ”The Chicago women’s school of sociology”. Dessutom finns ett kontextualiserande inledningskapitel som ägnas åt att beskriva hur dessa kvinnliga teoretiker var betydelsefulla i sin samtid för att sedan ha glömts bort genom vad författarna kallar en ”politics of erasure” (Lengermann & Niebrugge 2007:10).

I *New directions in social theory: Race, gender and the canon* undersöker Reed hur föreställningar om kön och ras präglat sociologins kanon (Reed 2006). Boken är strukturerad utifrån tidsperioderna klassisk, modern respektive samtida sociologi. För varje epok har några viktiga inkluderade och några viktiga exkluderade teoretiker valts ut och boken diskuterar dels några huvudpunkter i deras teorier, dels varför och hur de teoretiker som inte är vita män har uteslutits. De exkluderade teoretiker som behandlas är: Harriet Martineau, W.E.B. DuBois och Anna Julia Cooper från den klassiska perioden, Hannah Arendt, Frantz Fanon och Simone de Beauvoir från den moderna perioden, och från samtiden Donna Haraway och Stuart Hall.

Utifrån denna forskning står det klart att det under hela sociologins historia funnits kvinnliga teoretiker (och icke-vita) som varit betydelsefulla i sin samtid, trots att förutsättningarna varierat under historien. Lengermann och Niebrugge exemplifierar med att Martineaus bok *Illustrations of political economy* (1832–1834) sålde i fler exemplar än Dickens romaner, och att Gilmans bok *Women and economics* (1898) översattes till sju språk. Samtidigt räknas vanligen inte dessa kvinnor in i berättelsen om sociologisk teori. Även om det är viktigt att betona att omständigheterna kring hur olika teoretiker försvunnit ur historieskrivningen kan variera – vilket diskuteras i relation till de specifika teoretikerna av såväl Reed som av Lengermann och Niebrugge – bildar utslutningarna ett påtagligt mönster. Hur kan vi förstå detta? I en studie som behandlar liknande frågor i ett angränsande område, politisk teori, skriver Penny Weiss:

How can we understand the invisibility of women in the history of political theory? We might say of this or that particular philosopher that there was some unfortunate or unusual situation that led to her being unpublished or untranslated, unread or misread, or even some perfectly reasonable question about her merit, *but how can we understand virtually every single one being overlooked or underappreciated?* The rationalizations that have been offered are not simply unconvincing; they testify to the presence of a damaging and dangerous system of [...] exclusion (Weiss 2009:3, min kursivering)

Lengermann och Niebrugge argumenterar mot begreppet *osynlighet* i detta sammanhang. De menar att eftersom kvinnliga sociologiska teoretiker var erkända och inflytelserika i sin samtid handlar det snarare om att de *skrivits ut ur historien* än att de skulle ha varit osynliga:

For several reasons, the case of the fifteen women sociologists treated in this volume is an instance of erasure rather than invisibility. First, almost all these women were well-known public figures in their lifetime [...] Second, they created social theory and did sociology in the same times and places as the male founders [...] Third, they were widely recognized by their contemporaries, including male sociologists, as significant social analysts. Fourth, they all acted as members of a sociological community (Lengermann & Niebrugge 2007:3)

Vidare är Lengermann och Niebrugge också intresserade av att identifiera hur de kvinnliga teoretikernas status har skiftat över tid inom sociologisk teori. Som exempel väljer de Jane Addams och delar in hennes ”karriär” i fyra stadier (Lengermann och Niebrugge 2007, 11–14). Det första stadiet, 1894–1920, kännetecknas av närvaro i mainstreamsociologin, Addams publicerar sig och blir recenserad i ledande sociologisammanhang såsom tidskriften *American Journal of Sociology*. Därefter inträffar det andra stadiet, 1921–1928, som kännetecknas av att Addams marginaliseras när manliga författare beskriver vad sociologi är. Särskilt betydelsefull här verkar den välanvända läroboken *Introduction to the science of sociology* av Robert Park och Ernest

Burgess (1921) ha varit, genom att ge kvinnliga teoretiker som Addams ett mycket begränsat utrymme jämfört med manliga teoretiker. I det tredje stadiet, 1937–1983, saknas Addams helt från så gott som alla centrala texter om sociologisk teori. Och inte förrän i det fjärde stadiet, från 1988 och framåt, börjar ett återupptäckande genom forskning av feministiska sociologer vilket leder till att hon återigen börjar nämnas i läroböcker.

Varför är det viktigt att tänka på frågor om inkludering och exkludering i relation till sociologisk teori? En aspekt är att det helt enkelt är missvisande att bara välja ut en specifik grupp av teoretiker – vita män – och sedan presentera det urvalet som om det utgjorde helheten. En annan aspekt har att göra med vilka effekter denna representation av historien kan få här och nu. Om bara vissa kroppar ”räknas” historiskt, vilka konsekvenser kan det ha för vilka kroppar som räknas, och kan känna sig hemma, här och nu? Felly Nkweto Simmonds har beskrivit sina erfarenheter av detta i kapitlet ”My body, myself. How does a black woman do sociology?” (Nkweto Simmonds 1997) där hon bland annat pekar på teorins betydelse för vem som blir sedd som tillhörig respektive en kuriositet:

As Black academics (and students), one of our tasks has to be to transform theory itself, if we are not to remain permanent ‘curiosities’ in academia. For us, the habitus of academia is as dangerous as society at large, because we are not fish in the water (Bourdieu and Wacquant 1992). Our work is often marginalized and dismissed as ‘not theory’, because we challenge the limits of theories that will not admit our embodied realities. (Nkweto Simmonds 1997:237)

Att tänka på inkluderingsfrågor i relation till sociologisk teori kan därför ses som såväl en fråga om kvalitet, som en fråga om lika villkor.

Jag har nu presenterat några huvudpunkter i forskningen om inkludering och exkludering i relation till sociologisk teori. Kunskapsläget kan sammanfattas som att det råder relativ samstämmighet om följande punkter: För det första, även om vår kunskap bygger vidare på dem som kom före oss, så konstruerar vi hela tiden vår förståelse av historien utifrån dagens horisont. Inte ens Marx, Weber och Durkheim har alltid setts som sociologiska klassiker. För det andra har akademins historia under lång tid präglats av social ojämlikhet. Även om formella hinder för inkludering nu undanröjts, har vår kunskapssyn formats av denna historia. Ett tydligt exempel är att kanon när det gäller sociologisk teori ofta uteslutande består av vita män. För det tredje har kvinnor (och även icke-vita män) under hela sociologins existens skapat generella sociologiska teorier, men dessa har i regel inte tagits med i historieskrivningen eller i läroböcker. Och för det fjärde kan hur vi berättar historien både ses som en kvalitetsfråga, eftersom att bara behandla vita män innebär ett skevt urval, och som en lika villkors-fråga, eftersom det kan få konsekvenser här och nu för vilka kroppar och vilka perspektiv som uppfattas tillhöra eller inte tillhöra sociologins kärna. Efter denna genomgång av kunskapsläget går jag nu över till att diskutera ett normkritiskt pedagogiskt perspektiv och hur det kan tänkas hjälpa oss förändra undervisningen i sociologisk teori.

Normkritisk pedagogik

Jag vill nu kort presentera några centrala tankegångar i den pedagogiska riktning som växt fram under de senaste åren i Sverige under namnet normkritisk pedagogik, för att sedan gå över till att diskutera mer konkreta implikationer och strategier för förändring av den sociologiska teoriundervisningen.

Begreppet ”normkritisk pedagogik” introducerades på svenska med antologin *Normkritisk pedagogik. Makt, lärande och strategier för förändring* (Bromseth & Darj 2010). Med ett tydligt avstamp i queerteori lanserades den normkritiska pedagogiken som ett sätt att i pedagogiska sammanhang problematisera normsystemen kring framförallt kön och sexualitet, men även andra kategorier, snarare än att enbart försöka lägga till marginaliserade gruppers erfarenheter till en oförändrad utbildningskärna. Om den traditionella pedagogiken i mångt och mycket tenderat att utgå från vita heterosexuella mäns perspektiv och tankar, med ett ointresse för frågor om normer och representation, skiljer man inom normkritisk pedagogik schematiskt mellan två olika angreppssätt för att försöka åstadkomma inkludering. Denna indelning mellan ”toleranspedagogik” och ”normkritisk pedagogik” bygger i hög grad på den amerikanske pedagogikforskaren Kevin Kumashiros arbete (Kumashiro 2000, 2009).

Med toleranspedagogik menas olika sätt att uppmärksamma och värna olika former av marginaliserade grupper: kvinnor, icke-vita, HBTQ-personer, osv. Detta kan leda till försök att skapa trygga rum för minoriteter, eller att anordna temadagar för att uppmärksamma minoriteters erfarenheter: att ha en ”Black history week” eller bjuda in homosexuella till skolor för att berätta om hur det är att vara homosexuell. En normkritisk pedagogik, däremot, menar att toleranspedagogiken inte går tillräckligt långt. Genom sitt fokus på avvikarens erfarenhet bibehåller den normen intakt: vi behöver inte ifrågasätta varför heterosexualitet konstrueras som det normala eller varför historieskrivningen i vanliga fall oftast handlar om vita och om män. Det normkritiska projektet handlar därför om att kritiskt rikta blicken mot hur normer inkluderar vissa på bekostnad av andra.

Den normkritiska pedagogiska diskussionen i Sverige har hittills framförallt behandlat andra arenor än universitetsvärlden (t.ex. Martinsson & Reimers 2008; Elmeroth 2012). I *Normkritisk pedagogik – för den högre utbildningen* lyfter dock Viktorija Kalonaitytė fram normkritisk pedagogik som ett ”relativt nytt och träffsäkert samlingsnamn för flera möjliga kritiska positioner” (Kalonaitytė 2014:13). I denna förståelse blir normkritisk pedagogik mer av ett paraplybegrepp där olika former av kritisk, frigörande, feministisk, antirasistisk och queer pedagogik möts i en slags intersektionell dialog. Hon beskriver den normkritiska pedagogikens uppgift så här:

Normkritisk pedagogik kan därför närmast ses som en intervention i normativa ’undertexter’ i undervisningen, som litteraturlistor, föreläsningar, studentuppgifter och samspelet i klassrummet. Att på så sätt överföra teoretiska insikter, till praktisk undervisning, ser jag som den normkritiska pedagogiska metodutvecklingens huvudsakliga ambition. (Kalonaitytė 2014:13)

Denna ambition kan därmed ta sig flera olika uttryck. Kalonaityté själv presenterar exempelvis olika övningar som kan synliggöra normer, medan andra forskare diskuterat hur universitetslärare kan använda sig av upplevelsebaserat lärande som normkritisk strategi (Sörensdotter 2010) eller arbeta normkritiskt tillsammans i lärarlag (Bromseth & Sörensdotter 2012). I den här artikeln är jag framförallt intresserad av hur undervisning i sociologisk teori kan designas på ett mer inkluderande sätt. Tonvikten i diskussionen som följer ligger därför på frågor om representation, struktureringsprinciper samt reflexivitet och metakommunikation. Mitt fokus på kön och i viss mån ras i denna artikel avspeglar dels mina egna forskningsintressen, dels dessa kategoriers framträdande position i forskningen om inkludering och exkludering i relation till sociologisk teori. Den diskussion och de förslag som följer är med andra ord inte ett uttömmande svar på allt vad ett normkritiskt pedagogiskt perspektiv skulle kunna innebära för undervisning i sociologisk teori – en diskussion som förhoppningsvis bara är i sin linda – utan får ses som ett mer begränsat bidrag till just frågor om representation och struktur när det gäller sociologiska teorikurser.

Representation

Då forskningen visar att den sociologiska teorihistorien är mycket mer heterogen och varierad än vad vi normalt lär ut på teorikurser framstår det som angeläget att arbeta med att vidga representationen av vilka som ingår i kurser i sociologisk teori. Genuskartläggningen av kurslitteratur vid Uppsala universitet visade att teorikurserna med några få undantag var kraftigt mansdominerade (Berggren 2015)². I synnerhet framstod mansdominansen som särskilt påtaglig när det gäller klassisk teori, vilket därför borde utgöra ett prioriterat område. Man kan konstatera att de större läroböckerna, som Giddens *Sociologi*, tar upp moderna feministiska teorier, men samtidigt gör genusanalys till en samtidsfråga genom att inte i någon större utsträckning ta med kvinnliga teoretiker under den klassiska perioden. Harriet Martineau tas visserligen upp och beskrivs som ”viktig för dagens sociologer” i en faktaruta, men diskuteras inte i huvudtexten (Giddens & Sutton 2014: 41).

Att vidga representationen av teoretiker från den klassiska perioden är relativt lätt åtgärdat. För den som vill ha en lästlät text på svenska finns Sanja Magdalenic nyskrivna kapitel ”Sociologins klassiker” i antologin *Feministisk tänkande och sociologi* (Magdalenic 2015, se även Magdalenic 2004:101–125). Kapitlet har underrubriker som ”Sociologins kanon är en konstruktion”, ”Kvinnliga klassiker inom sociologin” och ”Manliga klassikers syn på genusrelationer”. Det är tillgängligt skrivet och kräver ingen särskilt förståelse, och skulle därför utan problem kunna användas i ett tidigt skede i grundutbildningen.

2 Kartläggningen bygger på en genomgång av litteraturlistorna för kurser i sociologisk teori från grundkurs till doktorandnivå vid Uppsala universitet under de senaste fem åren (till och med vårterminen 2015). Kartläggningen innefattar dels ett räknande av antal och andel texter på litteraturlistorna författade av män respektive kvinnor, dels mer kvalitativa bedömningar av andra aspekter såsom innehåll i läroböcker, förekomst av reflexiva texter och eventuella uppdelningar i obligatoriskt respektive valbart.

För den som vill ha ett lite mer omfattande lärtillfälle skulle Patricia Madoo Lengermanns och Gillian Niebrugges *The women founders. Sociology and social theory 1830–1930, a text/reader* kunna användas (Lengermann & Niebrugge 2007). Boken innehåller såväl ett introducerande kapitel om hur kvinnor försvunnit från historisk skrivning, som introduktion och originaltexter av 15 kvinnliga klassiker, inklusive ej tidigare publicerade översättningar av Marianne Weber. Boken skulle med fördel kunna användas för ett moment om kvinnliga klassiker på en teorkurs. Förslagsvis kan studenter delas upp i olika grupper som får i uppgift att redovisa varsin klassiker utifrån ett kapitel på ett seminarium.

En tredje möjlighet är att använda sig mer direkt av originaltexter. Precis som studenter ofta läser Marx, Durkheim och Weber i original är det fullt möjligt att använda sig av de kvinnliga klassikernas texter. Exempelvis skulle Charlotte Perkins Gilmans *The man-made world, or Our androcentric culture*, en ca 100 sidor lång genusanalys av kulturen, vara ett tillgängligt val (Gilman 2001).

Kartläggningen från Uppsala universitet visade att kvinnliga teoretiker ibland funnits med på teorkurserna, men att deras närvaro då varit mindre beständig än de manliga teoretikerna, och riskerade att bytas ut eller försvinna efter något år. Ett arbete med att vidga representationen behöver därför också ges en stabilitet och kontinuitet, så att det inte blir villkorat av den enskilda lärarens intresse och kompetens.

Struktureringsprinciper

Ett intressant resultat från kartläggningen vid Uppsala universitet var att representationen av teoretiker hänger samman med hur kurserna är strukturerade. Två olika sätt att strukturera teorkurser kunde identifieras, där det ena bygger på ”kända namn” och det andra bygger på teoririktningar (Berggren 2015). De kurser som strukturerades utifrån kända namn tenderade att vara mycket mansdominerade, medan de kurser som strukturerades utifrån teoririktningar uppvisade en större variation, där vissa var tydligt mansdominerade medan andra var mer blandade.

Hur en kurs är upplagd och strukturerad hänger ihop med dess syfte. Om syftet exempelvis är att studenterna ska bekanta sig med de mest kända teoretikerna kan det vara en bra idé att välja kända manliga teoretiker, men om syftet å andra sidan är att studenterna ska kunna värdera olika tanketraditioner kan det vara en bra idé att ha en mångfald av perspektiv. Man kan även föreställa sig andra syften, som att ge en översikt över det sociologiska tänkandets historia, eller att skapa en sociologiidentitet genom några tydliga hållpunkter som alla förväntas kunna relatera till. I båda dessa fall kan inkluderings- och exkluderingsproblematiken bli relevant.

Syftet med teorkurser är sannolikt ofta underförstått i och med att de är en så självklar del av sociologiundervisningen. Att föra upp syftesdiskussionen till en mer explicit diskussion framstår därmed som en viktig strategi. Är syftet med en teorkurs entydigt eller finns det flera syften som upplägget bör avspegla? Då kurser som är strukturerade utifrån olika teoriinriktningar snarare än från de kända namnen verkar ge större möjligheter till val av en mer blandad grupp författare, kan det vara en framkomlig väg.

Reflexivitet och metakommunikation

En tredje strategi, utöver att vidga representationen och att fundera över kursernas struktur, kan handla om att öka inslagen av reflexivitet. Alla teorikurser bygger på någon form av urval av teorier och teoretiker – men om och i så fall hur presenteras detta urval för studenterna? I vilken utsträckning kommunicerar vi att vissa teoretiker är helt givna, eller görs frågan om urval till en legitim fråga att diskutera tillsammans med studenterna? En väg att gå är att öka inslaget av texter som kritiskt reflekterar över inkludering och exkludering i kanonprocesser. De ovan nämnda texterna av Magdalenic respektive Lengermann & Niebrugge innehåller sådana kritiska diskussioner, som mycket väl skulle kunna ingå i kurslitteraturen och seminariebehandlas. För fördjupande moment på högre nivåer skulle istället Kate Reeds studie *New directions in social theory: Race, gender and the canon* kunna användas. Där undersöker hon hur föreställningar om kön och ras påverkat vem som inkluderats i klassisk, modern och aktuell sociologisk teori (Reed 2006). Även Barbara L. Marshalls och Anne Witz antologi *Engendering the social: Feminist encounters with sociological theory* skulle kunna vara av intresse då kapitlet behandlar en rad olika genusaspekter av den etablerade sociologiska kanon (Marshall & Witz 2004).

Reflexivitet handlar också om hur teorier ramas in i själva undervisningen. Vad finns det för metakommunikation – i litteraturen och i undervisningssituationen – kring exempelvis vad som är centralt respektive marginellt, och vem som är teoretiker i sin egen rätt respektive vem som är del av eller exempel på en riktning eller skolbildning? Även med en ambition att vidga representationen finns en risk att manliga teoretiker presenteras som just olika teoretiker medan kvinnliga teoretiker presenteras som en grupp kvinnliga teoretiker, eller som ett tillägg. Lena Sohl ger i sin rapport om jämställdhet och sociologi ett exempel på hur en sådan metakommunikation kan se ut: ”Den här boken hör *egentligen* inte hemma på den här kursen” (Sohl 2004:1, kursivering i original).

Ett tydligt exempel på vad ett normkritiskt pedagogisk perspektiv kan innebära konkret är att reflektera kring vem som förses med prefix, för att undvika att normen förblir omarkerad medan normbrytaren får ett tillägg, såsom ”fotboll” och ”damfotboll”, eller ”klassiker” och ”kvinnliga klassiker” (Minnich 2005). Det kan därför vara relevant att presentera och kontextualisera även manliga teoretiker som en del av en tematik eller skola, snarare än att bara presentera dem med namn; och om en kurs enbart behandlar manliga teoretiker skulle den med fördel kunna byta namn från ”Sociologisk teori” till ”Manliga klassiker inom sociologisk teori” eller motsvarande. Denna benämningsfråga kan vara värd att fundera på i relation till att många sociologinstitutioner har kurser med inriktning på kön, sexualitet, ras/etnicitet och klass med ett teoretiskt innehåll – som dock sällan går under rubriken ”Sociologisk teori”.

En ytterligare aspekt av metakommunikationen har att göra med ordningen i vilken teorier och teoretiker presenteras. Kommunicerar ordningen exempelvis ett narrativ om utveckling, alternativt finns något med på slutet med en implicit signal om att det egentligen inte hör dit? Presenteras en mer traditionell kanon först, för att sedan kompliceras?

En pedagogisk grundföreställning som är i behov av revidering är tanken om att man först måste lära sig 'stoffet' för att sedan kunna kritisera detsamma. Jag skulle snarare hävda att sådan pedagogik när det gäller idéhistoria och andra humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnen snarast förvirrar och försvårar för studenterna. Ska man ägna halva kursen åt att ge studenterna en oproblematiserad översikt från antiken till medeltiden (som om det fanns en neutral text eller en neutral läsare), för att sedan säga att 'där lurade vi er, så var det egentligen inte' och presentera alla problem och komplexiteter som text och kontext ger upphov till? (Leppänen 2009:130)

Leppänens diskussion utifrån idéhistoria väcker frågan om hur det är möjligt att inkludera de exkluderade rösterna i sociologisk teori utan att de blir ett toleranspedagogiskt 'tillägg' till en redan etablerad kanon. Här finns sannolikt behov av ett större normkritiskt arbete med att utveckla alternativa narrativ när det gäller undervisningen i sociologisk teori.

Slutsatser

Den här artikeln har adresserat det glapp som finns mellan å ena sidan den etablerade undervisningspraktiken i sociologisk teori som i huvudsak är centrerad kring en relativt homogen grupp av vita manliga teoretiker, och å andra sidan den internationella forskningen om inkludering och exkludering i det sociologiska tänkandets historia, som visar på såväl en heterogenitet i vilka som varit teoretiker som de exkluderingsmekanismer som utesluter andra än vita män ur historieskrivningen. Med utgångspunkt i ett normkritiskt pedagogiskt perspektiv framstår det som angeläget att arbeta för en mer inkluderande historieskrivning i den sociologiska teoriundervisningen. Utifrån resultatet av en genuskartläggning av sociologiska teorikurser vid Uppsala universitet har jag identifierat några centrala aspekter som ett sådant förändringsarbete bör ta fasta på. Till att börja med gäller det frågan om att vidga representationen. Detta väcker i sin tur även frågor om kursers syfte och strukturering, som behöver klargöras. En struktur som utgår från teoririktningar snarare än kända namn verkar mer flexibel och möjliggör ett bredare urval av teoretiker. En tredje punkt handlar om hur frågan om reflexivitet kring urval och narrativ behandlas, vilket tillsammans med andra aspekter av metakommunikation bidrar till det helhetsbudskap som kommuniceras i undervisningen. Reflexiva inslag kan möjliggöra diskussioner mellan studenter och lärare om inkludering, exkludering och historieskrivning snarare än att befästa en exkluderande syn på vilka som räknas som sociologiska teoretiker. Det är min förhoppning att denna diskussion av undervisning i sociologisk teori utifrån ett normkritiskt pedagogiskt perspektiv kan bidra till en större kritisk diskussion om möjligheter och problem när det gäller att göra sociologiundervisningen i Sverige så bra och inkluderande som möjligt.

Referenser

- Ahmed, S. (2013) "Making feminist points", *Feminist killjoys*. September 11. feministkilljoys.com.
- Alway, J. (1995) "The trouble with gender: Tales of the still-missing feminist revolution in sociological theory", *Sociological Theory* 13 (3): 209–228.
- Andersson, J., Hahn Berg, C. & C. Kolm (2012) "Jämställdhetsobservationer i fyra beredningsgrupper 2011", Vetenskapsrådets lilla rapportserie 3.
- Baehr, P. (2002) *Founders, classics, canons: Modern disputes over the origins and appraisal of sociology's heritage*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Berggren, K. (2015) *Vem är teori? Kartläggning av kurslitteratur i sociologisk teori ur ett genusperspektiv*. Uppsala: Sociologiska institutionen, Uppsala universitet.
- Bondestam, F. (2004) "I jämställdhetens tecken" I *En önskan att skriva abjektet: Analyser av akademisk jämställdhet*. Stehag: Gondolin.
- Bosseldal, I. & J. Esseveld (1998) *Bland forskande kvinnor och teoretiserande män: Jämställdhet och genus vid sociologiska institutionen i Lund*. Lund: Sociologiska institutionen, Lunds universitet.
- Bosseldal, I. & C. Hansson (1998) *Kvinnor i mansrum: Jämställdhet och genus vid sociologiska institutionen i Umeå*. Lund: Sociologiska institutionen, Lunds universitet.
- Bosseldal, I & M. Hellum (1998) *Ett kvinnligt genombrott utan feminism? Jämställdhet och genus vid sociologiska institutionen i Göteborg*. Lund: Sociologiska institutionen, Lunds universitet.
- Bosseldal, I. & S. Johansson (1998) *Den frånvarande genusteorin: Jämställdhet och genus vid sociologiska institutionen i Linköping*. Lund: Sociologiska institutionen, Lunds universitet.
- Bosseldal, I. & S. Magdalenic (1998) *Det osynliga könet: Jämställdhet och genus vid sociologiska institutionen i Stockholm*. Lund: Sociologiska institutionen, Lunds universitet.
- Bromseth, J. & F. Darj (red.) (2010) *Normkritisk pedagogik: Makt, lärande och strategier för förändring*. Uppsala: Centrum för genusvetenskap, Uppsala universitet.
- Bromseth, J. & R. Sörensdotter (2012) "Normkritisk pedagogik: En möjlighet att förändra undervisningen", 43–57 i A. Lundberg & A. Werner (red.) *Genusvetenskapens pedagogik och didaktik*. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning.
- Connell, R. (1997) "Why is classical theory classical?," *American Journal of Sociology* 102 (6): 1511–1557.
- Connell, R. (2007) *Southern theory: The global dynamics of knowledge in social science*. Cambridge: Polity.
- Dahlerup, D. (2010) *Jämställdhet i akademien: En forskningsöversikt*. Stockholm: Delegationen för jämställdhet i högskolan.
- Deegan, M. J. (1991) *Women in sociology: A bio-bibliographical sourcebook*. New York: Greenwood Press.

- Delegationen för jämställdhet i högskolan. (2011) *Svart på vitt: Om jämställdhet i akademien. Betänkande. SOU 2011:1*. Stockholm: Fritzes.
- Ekerwald, H. (1989) "I sociologin fattas halva himlen." *Sociolognytt. Informationskrift från Sveriges sociologförbund*, 8–32.
- Elmeroth, E. (red.) (2012) *Normkritiska perspektiv: I skolans likabehandlingsarbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Giddens, A. & P. W. Sutton (2014) *Sociologi*. 5:e upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Gilman, C. P. (2001) *The man-made world or our androcentric culture*. New York: Prometheus Books.
- Gutiérrez Rodríguez, E., M. Boatacã & S. Costa (red.) (2010) *Decolonizing European sociology: Transdisciplinary approaches*. Farnham: Ashgate.
- Hamington, M. (red.) (2010) *Feminist interpretations of Jane Addams*. University Park: Pennsylvania State University Press.
- Hearn, J. (1998) "Theorizing men and men's theorizing: Varieties of discursive practices in men's theorizing of men", *Theory and Society* 27 (6): 781–816.
- Kalonaityté, V. (2014) *Normkritisk pedagogik: För den högre utbildningen*. Lund: Studentlitteratur.
- Kumashiro, K. K. (2000) "Toward a theory of anti-oppressive education", *Review of Educational Research* 70 (1): 25–53.
- Kumashiro, K. K. (2009) "Postperspektiv på antidiskriminerande undervisning i engelska, matematik och samhälls- och naturorienterade ämnen." *Tidskrift för genusvetenskap* 1: 11–34.
- Lengermann, P. M. & J. Niebrugge-Brantley. (red.) (2013). *Charlotte Perkins Gilman*. Farnham: Ashgate.
- Lengermann, P. M. & J. Niebrugge (red.) (2007) *The women founders. Sociology and social theory 1830–1930: A text/reader*. Boston: McGraw-Hill.
- Leppänen, K. (2009) "Kanon ifrågasatt – Ett pedagogiskt projekt" i K. Leppänen & M. Lundahl (red.) *Kanon ifrågasatt: Kanoniseringsprocesser och makten över vetandet*. Hedemora: Gidlund.
- Leppänen, K & M. Lundahl (red.) (2009) *Kanon ifrågasatt: Kanoniseringsprocesser och makten över vetandet*. Hedemora: Gidlund.
- "Litteraturgranskningen" (2015) Uppsala studentkår. <http://www.uppsalastudentkar.se/litteraturgranskningen>.
- Magdalenic, S (2004) *Gendering the sociology profession: Sweden, Britain and the US*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Magdalenic, S (2015) "Sociologins klassiker" i A. Hedenus, S. Björk & O. Shmulyar Gréen (red.) *Feministiskt tänkande och sociologi: Teorier, begrepp och tillämpningar*. Lund: Studentlitteratur.
- Marshall, B. L. & A. Witz (red.) (2004) *Engendering the social: Feminist encounters with sociological theory*. Buckingham: Open University Press.
- Martinsson, L. & E. Reimers (2008) *Skola i normer*. Malmö: Gleerups.
- McDonald, L. (1994) *The women founders of the social sciences*. Ottawa: Carleton University Press.

- Minnich, E. K. (2005) *Transforming knowledge*. Philadelphia: Temple University Press.
- Morhed, A-M. (1998) *Det motstridiga könet: Jämställdhet och genus vid sociologiska institutionen i Uppsala*. Lund: Sociologiska institutionen, Lunds universitet.
- Niskanen, K. & C. Florin (red.)(2010) *Föregångarna: Kvinnliga professorer om liv, makt och vetenskap*. Stockholm: SNS Förlag.
- Nkweto Simmonds, F. (1997) "My body, myself. How does a black woman do sociology?" I H.S. Mirza (red.) *Black British feminism: A reader*. London: Routledge.
- Reed, K. (2006) *New directions in social theory: Race, gender and the canon*. London: Sage.
- Sandell, K. (red.)(2014) *Att bryta innanförskapet: Kritiska perspektiv på jämställdhet och mångfald i akademien*. Göteborg: Makadam.
- Seidler, V. J. (1994) *Unreasonable men: Masculinity and social theory*. London: Routledge.
- Smith, D. (1987) *The everyday world as problematic: A feminist sociology*. Boston: Northeastern University Press.
- Sohl, L. (2004) "Men då ska man inte börja med herrar i min ålder...": *Lärares och studenter tal om genus och jämställdhet vid sociologiska institutionen, Uppsala universitet*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Sörensdotter, R. (2010) "En störande, utmanande och obekväm pedagogik. Om queerteoriernas relevans för en normbrytande undervisning" I J. Bromseth & F. Darj (red.) *Normkritisk pedagogik: Makt, lärande och strategier för förändring*. Uppsala: Centrum för genusvetenskap, Uppsala universitet.
- Stacey, J. & B. Thorne (1985) "The missing feminist revolution in sociology", *Social Problems* 32 (4): 301–16.
- Wahl, A., M. Eduards, C. Holgersson, P. Höök, S. Linghag & M. Rönnblom (2008) *Motstånd och fantasi: Historien om F. Lund*: Studentlitteratur.
- Weiss, P. A. (2009) *Canon fodder: Historical women political thinkers*. Pennsylvania: Pennsylvania State University Press.

Korresponderande författare

Kalle Berggren

Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap

Stockholms universitet, 10691 Stockholm

kalle.berggren@gender.su.se

08-6747908

Författarpresentation

Kalle Berggren disputerade i sociologi vid Uppsala universitet på avhandlingen *Reading rap* (2014), en intersektionell studie av svensk hiphop. Han är för närvarande verksam vid Genusvetenskap, Stockholms universitet, och forskar om hur mansdominans och maskulinitet konstrueras i olika sammanhang. Kalles forskning har publicerats i tidskrifter som *Men and Masculinities* och *European Journal of Women's Studies*.